BOEKEN

Proces om een hetaire

Demosthenes. Tegen Neaira. Vert. inl. ann. door Yvo Gay. Uitg. Aristos, Rotterdam 1999. 88 pp. ISBN 90 6935 122 6, geb. *f* 39,90.

De Griekse redenaar Demosthenes (4de eeuw v.Chr.) is vooral bekend om zijn grote politieke redevoeringen. Bekend is natuurlijk niet hetzelfde als geliefd: in onze tijd vormen zijn grootse visies en verhevenheid voor veel lezers eerder hinderpalen dan dat ze tot lezen uitnodigen. Het is dan ook niet vreemd dat Demosthenes' werk in de recente Nederlandse vertaalgolf goeddeels is overgeslagen; twee stukken zijn te vinden in de bundel *Leden van de jury...*, vertaald door C.M.J. Sicking (Amsterdam 1995). Minder hoogdravende redevoeringen, zoals die van Lysias, spreken lezers van nu duidelijk meer aan; een aantal van diens redevoeringen is vertaald door Jeroen Bons (Groningen 1993). Toch staat op naam van diezelfde Demosthenes ook een aantal redevoeringen waarin de grote politiek ver te zoeken is en juist het gewone Griekse leven zichtbaar wordt. Dat is bijvoorbeeld het geval in de redevoering *Tegen Neaira*, waarvan nu voor het eerst een Nederlandse vertaling is verschenen van de hand van Yvo Gay. De rede is met zekerheid niet authentiek, zoals men al in de oudheid wist. De auteur ervan is een tijdgenoot van Demosthenes, een zekere Apollodoros.

De uitgave schrikt lezers in eerste instantie af: de flaptekst zegt dat de tekst de brille van Demosthenes mist en een slordige structuur heeft. Waarom gaan we haar dan lezen, vraag je je onwillekeurig af. Gay wijst hiervoor op het historisch belang van de tekst en op de schildering van 'zeden en gebruiken in het oude Griekenland'. Zo'n antwoord verheldert nog niet veel.

De rede is een persoonlijke wraakneming – heel antiek! – van de spreker op zijn vijand Stephanos. Om de man gevoelig te treffen valt hij Neaira aan, de vrouw met wie hij samenleeft. Volgens de spreker is zij geen Atheens burger. Daarmee zou de wet overtreden zijn die een verbod inhoudt op een huwelijkse verbinding met niet-Atheners. Ter onderbouwing van zijn zaak schildert de aanklager hoe Neaira al jaren als hetaire in haar onderhoud voorziet: ze is van hand tot hand gegaan, wordt gezien op louche feesten, leidt een liederlijk leven, enzovoorts. Zijn zaak klinkt niet al te overtuigend en het is de vraag of de rede tot een veroordeling heeft geleid.

De scabreuze details blijven naar huidige maatstaven vrij beperkt, maar de rede is al met al zeker niet onaardig om te lezen. De vertaler heeft de Nederlandse lezer dus een goede dienst bewezen met zijn keuze. Helaas munten zijn woordkeus en vertaalstijl niet uit in levendigheid. Ook ontbreekt een trefzekere alinea-indeling, waardoor de lezer soms lange blokken tekst voorgeschoteld krijgt. Tenslotte lijken mij 140 voetnoten (25 bladzijden) bij 50 bladzijden tekst wel aan de zeer ruime kant. Gelukkig is de uitgave smaakvol verzorgd, wat veel goed maakt.

Tegen Neaira is misschien geen parel van de antieke literatuur, maar het is mooi dat er nu een Nederlandse vertaling van is.

Vincent Hunink